

ZÁBLESKY POZNÁNÍ V PRAZDNÝCH TVÁŘÍCH

(doprovodný text k výstavě Tvýma očima)

Sochařka Anna Hulačová a malířka Klaudie Hlavatá se ve výstavě *Tvýma očima* soustředí na téma dětské hry. Vedle formální a obsahové hravosti, která je pro práci obou autorek typická, je to právě motiv hrajících si dětí, k němuž se autorky ve svých dílech často vrací. Ačkoliv jej můžeme v prvním okamžiku chápat jako odkaz k radostnému a bezstarostnému dětství, záhy pochopíme, že v sobě nese i něco znepokojivého. Promítá se do něj osobní zkušenost reflektující jak radostné, tak stinné a traumatizující zážitky zasuté hluboko ve vzpomínkách. Sousosí Anny Hulačové *Slunečné dědictví synům a dcerám* (2019) reflektuje vedle radosti ze hry také sochařčin vztah k půdě násilně zabavené její rodině v období kolektivizace. Spolu s dvojicí solitérních soch vstupuje do dialogu s velkoformátovými kolážemi Klaudie Hlavaté, v nichž malířka zkoumá odlehlá zákoutí osobní i kolektivní paměti. Zatímco se Klaudie ve svém pátrání noří do poznatků analytické psychologie, Anna se ve své práci vrací k naší animální podstatě, k sepjetí člověka s přírodou. Obě pak své vrstevnaté výpovědi formulují skrze inovativní práci s použitými materiály.

Anna Hulačová používá pro tvorbu svých soch nejčastěji beton. Právě surový beton, stavební kámen modernistických vizí a utopií, prorostl naší krajinou do té míry, že se stává jejím tělem. Vidíme ho všude. Ve skeletech domů vystupujících nad zem, v infrastruktuře, ve skružích pod zemí, kterými jako tepnami proudí energie vyživující uzly pulzujících měst. Volba tohoto materiálu je záměrná. Autorka jeho prostřednictvím odkazuje k vizualitě, ale i idejím předešlých epoch. V případě *Slunečného dědictví* k tvarosloví a myšlenkám socialistického realismu a meziválečného civilismu. Tyto odkazy využívá jako prostředek přehodnocení našeho vztahu k vlastní historii i víry v technický pokrok, který je zdrojem devastace životního prostředí. V monumentální sochařské instalaci *Eating Planet (Pojídací nebo Pojídaná planeta)* z roku 2021 svou pozornost zaměřila na industrializaci zemědělské výroby a s ní spojenou proměnu našeho vztahu k půdě a ke krajině. Lidské figury v ní zobrazila v úzkém sepjetí s obsluhovanými stroji. Postavy jako by do strojů doslova vrostly, aby spolu fungovaly v určité symbióze, která však s sebou nese i jistou dvousečnost. Jednou z nich byla i postava sedícího *Chlapce s měňavkou* (2018), jenž hledí na displej srostlý s jeho dlaní. K našemu překvapení se na něm objevuje grafitová kresba prvoka. Technologie je zde zachycena jako prostředek komunikace, jenž nás odvádí od komunikace samotné, jak je cítit z napětí mezi skupinou hrajících si dětí a touto solitérní figurou ve výstavě *Tvýma očima*, i jako prostředek posouvání hranic našeho poznání, který nás nechává nahlédnout do nečekaných světů, což s sebou nese i riziko, že se v nich můžeme ztratit. Právě koncentrovaná touha po poznání, jako by vyzařovala z abstraktní rytiny uprostřed chlapcovy tváře.

To, co na první pohled upoutá v díle obou autorek, je právě specifická fyziognomie zobrazovaných figur – postava bez tváře nebo, jak to lakonicky popsala Anna Hulačová, „hladových tváří“. Tento způsob zpracování tváří představuje prvek, který se v tvorbě Hulačové objevil před více než deseti lety, kdy své první anonymní portrétní busty pokryla detaily nazvětšovaných fotografií. Od té doby se stal v nesčetných inovativních variacích součástí autorčina nezaměnitelného rukopisu. Už tehdy odkazovaly sochařčiny busty k něčemu skrytému, co se odehrává v pozadí. Inspirací se jí stala postava z románu Václava Řezáče *Černé světlo* – muž v pozadí, šedá eminence, hybatel všeho dění. Tato touha po odhalování skrytých dějů, které vedou naše kroky, se zdá být v tvorbě Anny Hulačové stále přítomná a jde mimo jiné o další motiv, který můžeme považovat za spojnicu její práce s tvorbou Klaudie Hlavaté. Hulačová pro „výplně“ tváří využívá nejrůznější, často přírodní materiály – keramiku, pryskyřice, nezřídka včelí plástve. Odkazuje tím k vnitřnímu sepjetí člověka s přírodou, což podporují i motivy zachycené na plochách nebo v prohlubních jednotlivých hlav. Ať už jde o abstraktní motivy vyryté do tváří dětských postav, keramické struktury připomínající pučící výhonky nebo fotografie rostlin abstrahované do té míry, že připomínají pohledy do vzdálených galaxií, vždy odkazují ke skutečnosti, že uvnitř nás samých se nachází něco nehmotného, nepolapitelný spirit.

Zajímavým způsobem pracuje s materiálem také Klaudie Hlavatá. Ve svých obrazech kombinuje malbu, kresbu a fotografie do podoby osobité koláže. Snímky náhodně nalezené i ty z rodinného archivu spojuje s novinovými výstřižky i s makrofotografiemi tkání a buněčných struktur. Často do obrazů začleňuje i do plexiskla ryté kresby, které ožívají až ve hře světla a stínů. Právě transparentní vlastnosti plexiskla, které autorka v poslední době používá jako podklad pro svou práci, spolu s vědomím začleněním prázdných ploch, umožňují divákovi pronikat do hlubších vrstev a skrytých zákoutí uvnitř obrazů. Tento proces je paralelou pro rozpomínání, odkrývání vrstev paměti na cestě našeho sebepoznání. Zatímco tváře zobrazovaných zejí prázdnotou nebo zůstávají skryté, vzpomínky jako by z nich překypovaly ven a do posledního centimetru vyplňovaly plochu obrazu, jako by byly projekcí toho, co se odehrává v myslích zobrazených. V náznacích dějů rozkrýváme příběhy, jako bychom četli v mentálních mapách. Asociační proces těží z naší vlastní zkušenosti. Skrze něj směřujeme nejen do nitra zobrazovaného, ale i nás samých. Skrze jednotlivé vrstvy poodhalujeme strukturu lidské psychiky ve snaze poznat procesy, které ji formují, i to, jak se problematické a traumatizující prožitky propisují do našeho těla zužovaného skrytou tenzí. Jako bychom byli uvězněni v dřevěné sukni. V této metafoře se autorka vrací k prastarým mýtům, které vyprávějí o lidech zakletých do podoby stromu. Tu však chápe jako dočasný stav. Spíše než ke strnulosti a bolesti odkazuje k ozdravným transformačním procesům. Právě na ně se zaměřuje v obrazech z poslední doby i v nejnovějších kresbách dětí. Z jejich těl vyrůstají pahýly odumřelých větví. Ve své strnulosti kontrastují s přirozenými pózami a pohyby. Ačkoliv mohou na první pohled působit depresivně, demonstrují uvolněné napětí, které opouští tělo, skutečnost, že každé předjaří je příslibem blížícího se jara.